

Beslut

Datum 2021-02-08

Klassificering 3.5.1

Dnr RAÄ-2020-743

Er ref Ku2019/01600/KL,
Ku2019/01636/KL,
Ku2019/02020/LS (delvis)

Avdelning Kulturmiljöavdelningen

Enhet Enheten för utredning och
analys

Slutlig redovisning av strategi för regionalt tillväxtarbete 2014–2020

Riksantikvarieämbetet ska enligt regleringsbrevet för budgetåret 2020 slutredovisa och analysera genomförda insatser inom regional tillväxt inom ramen för den långsiktiga strategin för myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet och EU:s sammanhållningspolitik. Redovisningen ska ske enligt Tillväxtverkets anvisningar senast den 21 februari 2021. Riksantikvarieämbetet ska enligt regleringsbrevet även redovisa hur myndigheten bidragit till målen för en sammanhållen landsbygdsolitik. Utgångspunkt för denna rapportering är Tillväxtverkets uppdrag N2018/04123/HL.

Tillväxtverket har i sina anvisningar samlat frågor om det regionala tillväxtarbetet och landsbygdsolitiken. Riksantikvarieämbetet redovisar dessa uppdrag genom att besvara Tillväxtverkets frågor i bilagt dokument och att i årsredovisningen redogöra för hur myndigheten bidragit till en sammanhållen landsbygdsolitik.

Beslut

Riksantikvarieämbetet beslutar att redovisa uppdraget i rubriken genom bilagan.

Detta beslut har fattats av riksantikvarien Lars Amréus efter föredragning av utredaren Lena Olsson. Även överantikvarien Knut Weibull, avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa, t.f. enhetschefen Anna Lihammer och utredaren Katarina Fehler har varit med om den slutliga handläggningen.

Riksantikvarieämbetet

Box 1114
621 22 Visby

Tel 08-5191 8000

E-post registrator@raa.se

www.raa.se

Org.nr 202100-1090

Bankgiro 5052-3620

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrifter.

Lars Amréus

Lena Olsson

Kopia till: Tillväxtverket

Frågeformulär

Namn på myndigheten

- Riksantikvarieämbetet

Myndighetens ansvarsområden

1. Angående myndighetens arbete inom en nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020

I vilka prioriteringar har myndigheten främst arbetat inom?	Motivera kort	Specificera insatser i de fall det är tillämpligt. Specificera gärna i vilken mån arbetet sker med hänsyn till skilda regionala förutsättningar.	På vilket sätt följs insatsen upp/redovisas?
- Innovation och företagande	<p>Som nationell kulturarvsmyndighet driver Riksantikvarieämbetet på och stödjer arbetet med att bevara, använda och utveckla kulturarvet samt att göra kulturarvet angeläget och tillgängligt. Vid en miljödriven näringslivsutveckling, utveckling av hållbart företagande, förnybar energi och energieffektivisering har Riksantikvarieämbetet en viktig roll.</p> <p>Riksantikvarieämbetet verkar för att i olika sammanhang och på olika sätt främja kulturella och kreativa näringar samt kulturarvsaktörer. Företag verksamma inom kulturella och kreativa näringar samt kulturarvsaktörer med koppling till besöksnäring är ofta små och saknar finansiell och administrativ kapacitet för att växla upp och vidareutveckla sina verksamheter. Finansiellt och annat stöd är därför viktigt för dessa för att främja innovation och teknisk utveckling.</p>	<p>Sedan 2018 driver Riksantikvarieämbetet projektet <i>Kulturarvsinkubator</i> i syfte att stödja produktutveckling och företagande inom kulturarvsområdet med inriktning på digitala tjänster och produkter. Projektet genomförs tillsammans med Uppsala universitet, Campus Gotland och Science Park Gotland och finansieras medel från Tillväxtverket med stöd ur den Europeiska regionala utvecklingsfonden. Projektet vänder sig till företagare i hela landet.</p> <p>Riksantikvarieämbetet verkar inom området varsam energieffektivisering genom stöd, rådgivning, informationspridning och framtagande av standarder. Myndigheten har även enligt uppdrag 2016 om klimatanpassning utvecklat metoder, stöd och vägledning för hur kulturarvsaspekter kan integreras i klimatanpassningsarbetet.</p> <p>Riksantikvarieämbetet är en medarrangör till <i>Byggnadsvårdens konvent</i>. 2019 genomfördes konventet med temat cirkulär ekonomi och lockade över 600 deltagare bestående av byggnadsantikvarier, hantverkare, materialproducenter, samhällsplanerare, arkitekter, ingenjörer, forskare, studenter och andra inom branschen.</p>	<p>Projektet följs upp genom följeforskning och löpande extern utvärdering. Länk till <i>Följeforskning Kulturarvsinkubatorn (KAI), Digital innovation möter kulturarvet</i>: https://www.raa.se/app/uploads/2020/10/Foljeforskning-rapport-Kulturarvsinkubatorn.pdf Länk till <i>Utvärderingsrapport 5 Kulturarvsinkubatorn</i>: https://www.raa.se/app/uploads/2020/10/Extern-utvärderingsrapport-2020-Kulturarvsinkubatorn.pdf</p> <p>Mer om varsam energieffektivisering på Riksantikvarieämbetets hemsida: https://www.raa.se/kulturarv/byggnader/byggnadsvard/energieffektivisering-i-kulturhistoriskt-vardefulla-byggnader/vad-ar-varsam-energieffektivisering/ samt https://www.raa.se/kulturarv/klimat-och-miljo/</p> <p>Länk till <i>Byggnadsvårdens konvent</i>: https://byggnadsvardenskonvent.se/</p> <p>Länk till världsarvsstrategin: https://www.raa.se/aktuellt/ak</p>

		<p>Världsarven i Sverige är av betydelse för besöksnäringen och en förutsättning för en hållbar utveckling. Världsarven lyfts också som möjliga plattformar för att utveckla och testa metoder som kan visa på kultur- och naturarvets betydelse för en hållbar utveckling. 2019 tog Riksantikvarieämbetet fram en världsarvsstrategi. Uppdraget genomfördes i samarbete med Naturvårdsverket, Svenska Unescorådet och i dialog med andra berörda myndigheter, kommuner och aktörer inklusive förvaltare av världsarv. En handlingsplan för genomförandet av strategin färdigställs 2021.</p> <p>Flera forsknings- och utvecklingsprojekt (FoU) som möter denna prioritering har initierats och genomförts. Några exempel på projekt:</p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Kulturarvslaboratoriet</i> vid Riksantikvarieämbetet har drivit konceptet Gästkollega i syfte att ge stöd i yrkesutövningen till exempel för konservatorer vid museer eller forskare.- Nätverksbyggande för aktörer kring frågor om inneklimat i kulturhistoriska byggnader (Uppsala universitet).- Konferensen <i>Energy Efficiency in Historic Buildings</i>, genomförd av Uppsala universitet och Riksantikvarieämbetet tillsammans med Energimyndigheten. <p><i>Se även nedan om bidragsfördelning under prioriteringen Kompetensförsörjning.</i></p>	<p>tuella-fragor/regeringsuppdrag/uppdrag-till-riksantikvarieambetet-att-utarbeta-en-nationell-varldsarvsstrategi/varldsarvsstrategin-i-korthet/</p> <p>Mer om FoU-projekten:</p> <ul style="list-style-type: none">- Kulturarvslaboratoriet http://fou-anslag.raa.se/raa/default.aspx?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDc5NUMwODAwMTA1NTAxMDgwNTEwNzA3NDA4MDAwMDBGMDcwMzA4MDVBQw==- Nätverksbyggande inneklimat http://fou-anslag.raa.se/raa/default.aspx?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDc5NUMwODAwMTA1NTAxMDgwNTEwNzA3NDA4MDAwMzA5MDUwNjA0MDVBMA==- Konferensen http://fou-anslag.raa.se/raa/default.aspx?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDc5NUMwODAwMTA1NTAxMDgwNTEwNzA3NDA4MDAwMDAxMDQwMzA5MDVBQw==
- Kompetensförsörjning	Riksantikvarieämbetets verksamhet kan på olika sätt leda till kompetensutvecklingsinsatser som stärker tillgången till arbetskraft med rätt kompetens samt inkluderar grupper som står utanför arbetsmarknaden.	<p>Riksantikvarieämbetet har 2018 redovisat uppdraget att utveckla, samla och sprida goda exempel på hur kulturmiljön kan vara en viktig resurs i grusamhällen i Bergslagen ("gruvuppdraget"). Bland annat beskrevs utvecklingen av produkter och tjänster, utformning av projektet från flyktmottagande till samhällsdeltagande samt spridning av goda exempel på hur kulturmiljö kan fungera som resurs.</p> <p>Riksantikvarieämbetet ansvarar för fördelningen av bidrag till kulturmiljövård och kulturarvsarbete (även kallat</p>	<p>Länk till slutredovisningen av gruvuppdraget: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-3825</p> <p>Bidragen och deras användning beskrivs bland annat i Riksantikvarieämbetets årsredovisning 2019:</p>

2021-02-03

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

		<p>kulturmiljövårdsanslaget), bidrag till arbetslivsmuseer och bidrag till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet.¹ Bidragen är viktiga för det regionala och lokala kulturarvsarbetet. En effekt av bidragsgivningen är bland annat att näringslivet i form av lokalt och regionalt verksamma hantverkare behåller och utvecklar sin kompetens genom att arbeta med traditionella material och metoder. <i>Se även ovan under Innovation och företagande som beskriver FoU-projekt i syfte att ge stöd i yrkesutövning och bygga nätverk.</i></p>	<p>http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-6035</p>
<p>- Attraktiva miljöer och tillgänglighet</p>	<p>Riksantikvarieämbetet verkar för att kulturarv och kulturmiljö ska vara en förutsättning såväl som resurs för ett hållbart och inkluderande samhälle.</p> <p>Myndighetens insatser, i uppdrag och kärnverksamheten, innefattar att ge en god tillgång till kultur, kulturmiljöer och naturupplevelser samt dra nytta av digitaliseringens möjligheter för att skapa en god tillgänglighet.</p>	<p>För att uppfylla målsättningar inom politiken för gestaltad livsmiljö har Riksantikvarieämbetet tillsammans med andra nationella myndigheter sedan 2018 erhållit olika uppdrag. Ett uppdrag var att samla och redovisa kunskap om och goda exempel på hur kulturhistoriska värden kan integreras och tas tillvara i plan- och bygglovsprocesser. Uppdraget genomfördes i samarbete med Boverket, Statens centrum för arkitektur och design samt Statens konstråd. Ytterligare ett uppdrag var utredningsuppdraget om byggnadsanknuten offentlig konst som gavs till Statens konstråd, vilket genomfördes i samarbete med Riksantikvarieämbetet. Som en följd av detta uppdrag tar Riksantikvarieämbetet i samverkan med Statens konstråd fram ett metodstöd för kulturhistorisk värdering av byggnadsanknuten konst. Stödet färdigställs under 2021.</p> <p>Av vikt för prioriteringen är fördelningen av bidrag till kulturmiljövård och kulturarvsarbete (även kallat kulturmiljövårdsanslaget), bidrag till arbetslivsmuseer och bidrag till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet. Även det finansiella stöd som ges till digitalisering av arkiv- och</p>	<p>Länk till rapporten <i>Kulturhistoriska värden i plan- och byggprocesser: redovisning av regeringsuppdrag om hur kulturhistoriska värden integreras och tas tillvara</i>: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-6067</p> <p>Beskrivning av uppdraget och rapporten <i>Offentlig konst som kulturarv</i> återfinns på Statens konstråds hemsida: https://statenskonstrad.se/offentlig-konst-som-kulturarv/</p> <p>Bidragen och deras användning beskrivs bland annat i Riksantikvarieämbetets årsredovisning 2019: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-6035</p>

¹ Detta gäller anslag 7:2 Bidrag till kulturmiljövård (även kallat kulturmiljövårdsanslaget), ap.1 Bidrag till kulturmiljövård och ap.2 Bidrag till kulturarvsarbete. Vidare gäller det anslag 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer och anslag 7:1 ap.1 Riksantikvarieämbetet. Anslagsposten får användas för Riksantikvarieämbetets förvaltningsutgifter. Av anslagsposten får 2021 högst 4 750 000 kronor användas för bidrag till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet.

2021-02-03

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

		<p>museisamlingar. Detta genom att bidraget bidrar till att lyfta fram och tillgängliggöra kulturmiljöer, tillgängliggöra kunskap, öka delaktigheten rent fysisk såväl som digitalt. <i>Se även ovan under prioriteringen Kompetensförsörjning.</i></p> <p>Riksantikvarieämbetet ansvarar för viss kulturarvsinformation; information om fornlämningar, statliga byggnadsminnen och kulturmiljövårdens riksintressen. Avgörande för att denna information används är att den finns digitalt tillgänglig och är kompatibel med andra system. <i>Se även fråga 2 under målområdet säkerställa likvärdiga möjligheter att utöva och uppleva kultur.</i> Inom detta ansvar inryms Riksantikvarieämbetets uppdrag att utveckla och kvalitetssäkra den information om fornlämningar som myndigheten förvaltar. Uppdraget genomfördes 2014–2018 genom ett särskilt projekt, Digital Arkeologisk Process (DAP).</p> <p>Digisams sekretariat är placerat på Riksantikvarieämbetet. Digisam är en samverkan mellan myndigheter och institutioner kring digitalisering, digitalt bevarande och digitalt tillgängliggörande av information om kulturarvet. Genom samverkan ökar informationens tillgänglighet och användbarhet. För att nå dit verkar Digisam för en informations-infrastruktur med öppna informationskällor samt gemensamma tjänster, standarder och terminologier.</p> <p>Den nationella databasen K-samsök förvaltas av Riksantikvarieämbetet. K-samsök samlar, tillgängliggör och länkar ihop kulturarvsinformation från svenska museer och andra institutioner om exempelvis museiföremål, bildsamlingar och arkivhandlingar. Informationen görs sedan tillgänglig via K-samsök för användning, berikning och utveckling. <i>Se även nedan om Internationell samverkan samt fråga 2 och målområdet att säkerställa likvärdiga möjligheter att utöva och uppleva kultur.</i></p> <p>Riksantikvarieämbetets publika verksamhet vid besöksmålen Gamla</p>	<p>Länk till DAP-projektet på Riksantikvarieämbetets hemsida: https://www.raa.se/kulturarv/arkeologi-fornlamningar-och-fynd/dap-digital-arkeologisk-process/</p> <p>Länk till Digisam: http://www.digisam.se/</p> <p>Mer om K-samsök: https://www.raa.se/hitta-information/k-samsok/om-k-samsok/</p> <p>Verksamheten vid besöksmålen beskrivs bland annat i Riksantikvarieämbetets årsredovisning 2019: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-6035</p>
--	--	---	--

2021-02-03

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

		<p>Uppsala museum och Glimmingehus bedrivs och utvecklas i samverkan med lokala och regionala aktörer. Utöver visningar erbjuds arrangemang och aktiviteter, även digitalt, samt skol- och lovverksamhet med tillgänglighet och delaktighet som ledord. Olika utvecklande insatser kan i sin tur även inspirera andra besöksmål i landet.</p> <p>Ett FoU-projekt med koppling till prioriteringen är FuTark-Funktionsrätt, Tillgänglighet, Uppdragsarkeologi. Projektet syftar till att bredda uppdragsarkeologins publika arbetssätt, innehåll och relevans utifrån ett mångfaldsperspektiv med fokus på tillgänglighet och funktionsvariation. Projektet drevs av Stiftelsen kulturmiljövård.</p> <p>Riksantikvarieämbetet har tillsammans med Naturvårdsverket och Handisam tagit fram en handbok och utbildning i att tillgängliggöra skyddade natur- och kulturområden. Utbildningen finns sedan 2019 som en e-utbildning och vänder sig till natur- och kulturmiljöhandläggare på länsstyrelserna och kommunerna.</p> <p>Riksantikvarieämbetet arbetar tillsammans med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och Centrum för biologisk mångfald (CBM) med att ta fram kunskapsunderlag och utbildningar i skötsel av kulturpräglad natur. Hittills har ett flertal kurser anordnats som främst vänder sig till handläggare på länsstyrelsen.</p>	<p>Länk till FoU-projekt: http://fou-anslag.raa.se/raa/default.asp?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDc5NUMwODAwMTA1NTAxMDgwNTEwNzA3NDA4MDAwNTA4MDUwNTAxMDU5Qg==</p> <p>Länk till handboken: http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6500/978-91-620-6562-1/</p> <p>Länk till e-utbildningen: https://www.raa.se/aktuellt/utbildning/kurser/</p> <p>Länk till utbildningar i skötsel av kulturpräglad natur: https://www.raa.se/kulturarv/landskap/biologiskt-kulturarv/kurser-om-skotsel-av-biologiskt-kulturarv/ samt https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/centrum-for-biologisk-mangfald-cbm/verksamhet/skotsel-av-kulturpraglad-natur/</p> <p>Länk till kunskapsunderlag om ängar och slätter: http://raa.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1331194&dswid=8804</p> <p>Länk till "vårda väl-blad": https://www.raa.se/hitta-information/publikationer/varda-val-blad/</p>
- Internationell samverkan	Riksantikvarieämbetets arbete inom regional tillväxtpolitik sker främst inom andra prioriteringar, men internationella samarbeten och erfarenhetsutbyten bidrar till att utveckla såväl myndighetens som den regionala verksamheten.	Riksantikvarieämbetets medverkan i ESPON-projektet <i>The Material Cultural Heritage as a Strategic Territorial Development Resource</i> är ett exempel på internationell samverkan och samarbete som genomförts i syfte att stärka argumentationen för kulturarvets betydelse. Utifrån befintlig statistik har indikatorer tagits fram för att visa på kulturarvets ekonomiska påverkan och ett metodologiskt ramverk för uppföljning över tid.	<p>Länk till ESPON-projektets rapport: https://www.espon.eu/cultural-heritage</p> <p>Länk till Riksantikvarieämbetets rapport, <i>Kulturarvets ekonomiska påverkan: En kartläggning av samhällsekonomiska effekter genom indikatorer</i>, framtagen utifrån ESPON-projektets resultat: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-6074</p>

		<p>Riksantikvarieämbetet är fokuspunkt för världsarven i Sverige och kontakten med Unescos världsarvscenter. Vidare representerar Riksantikvarieämbetet Sverige i Europarådets styrgrupp för kultur, kulturarv och landskap (Steering Committee for Culture, Heritage and Landscape, CDCPP). Riksantikvarieämbetet är också huvudarrangör av European Heritage Days, som i Sverige heter Kulturarvsdagen (tidigare Kulturhusens dag). <i>Se mer om besöksnäring ovan under Innovation och företagande.</i></p> <p>Riksantikvarieämbetet medverkar sedan 2019 i det europeiska samarbetsprojektet <i>Europeana Common Culture</i>. K-samsök är den nationella aggregatorn för leverans av kulturarvsinformation till Europeana och förvaltas av Riksantikvarieämbetet. <i>Se mer om K-samsök ovan under Attraktiva miljöer och tillgänglighet.</i></p> <p>Ytterligare exempel på internationell samverkan som Riksantikvarieämbetet ingått i är Interreg-projektet <i>Adapt Northern Heritage</i>. Det är ett samarbetsprojekt mellan 15 länder med målet att stärka och utveckla förvaltningen av kulturmiljöer i ett förändrat klimat. Det samiska sommarvistet Bartjan i Jämtland är pilotmiljö för projektet.</p> <p>Sverige deltar genom Riksantikvarieämbetet i det europeiska forskningssamarbetet <i>JPI on Cultural Heritage and Global Change</i> som behandlar kulturarvsområdets framtidsfrågor. <i>Se mer om genomförda projekt under fråga 18.</i></p>	<p>Länk till information om Europarådssamarbetet på Riksantikvarieämbetets hemsida: https://www.raa.se/samhallsutveckling/internationellt-arbete-och-eu-samarbete/europaradet/om-europaradet/</p> <p>Länk till Europeana: https://www.europeana.eu/sv/about-us</p> <p>Länk till Riksantikvarieämbetets hemsida med information om projektet <i>Adapt Northern Heritage</i>: https://www.raa.se/kulturarv/klimat-och-miljo/adapt-northern-heritage/</p> <p>Mer om JPI (Joint Programming Initiatives) på Riksantikvarieämbetets hemsida: https://www.raa.se/samhallsutveckling/fou-forskning-och-utveckling/information-om-fou/europeiskt-forskningssamarbete/</p>
--	--	---	---

2. Angående myndighetens arbete inom Landsbygdspolitikens målområden

I vilka målområden har myndigheten främst arbetat inom?	Motivera kort	Specificera insatser i de fall det är tillämpligt. Specificera gärna i vilken mån arbetet skett med hänsyn till olika typer av landsbygder.	På vilket sätt följs insatsen upp/redovisas?

2021-02-03

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

- stimulera ett mångsidigt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv i landsbygdena.	Riksantikvarieämbetet arbetar bland annat med kulturella och kreativa näringar, besöksnäring samt förvaltning av kulturmiljöer. Det som utmärker företagare på landsbygden – höga kostnader för att utveckla idéer och ta del av kunskapsutveckling – gäller även för kulturella och kreativa näringar samt kulturarvsaktörer inom besöksnäring. Vanligen handlar det om små verksamheter som saknar en finansiell och administrativ kapacitet.	<i>Se fråga 1 under Innovation och företagande.</i>	
- utveckla digital infrastruktur och stöttar företag, organisationer och/eller människor att dra nytta av digitaliseringens möjligheter i hela landet.	<i>Se ovan.</i>	<i>Se fråga 1 under Innovation och företagande samt Attraktiva miljöer och tillgänglighet.</i>	
- utveckla en infrastruktur som säkerställer person- och godstransporter till medborgarna och näringslivet i landsbygdena.	Det finns ömsesidiga beröringspunkter mellan hållbar transportförsörjning och fysisk samhällsplanering, som är ett område där Riksantikvarieämbetet har en viktig myndighetsroll. Som nationell kulturarvsmyndighet verkar Riksantikvarieämbetet för att kulturarvet ska vara en del av samhällsutvecklingen genom att skapa förutsättningar för att kulturarvet bevaras, används och utvecklas. Frågor som rör förändrad markanvändning och dess påverkan på kulturmiljön är därför en strategisk fråga av stor vikt för myndigheten.	En utvärdering som Riksantikvarieämbetet genomfört med en specifik koppling till transportplanering är <i>Precisera bristerna – åtgärda behoven. En utvärdering av kulturmiljöarbetet i transportplaneringens tidiga skeden.</i> En av slutsatserna var att tillämpningen av åtgärdsvalsstudier i högre grad kan användas som verktyg för att proaktivt uppnå synergier mellan statliga mål. Ett pågående projekt, som drivs av KMV forum AB, delfinansieras med hjälp av FoU-medel med en koppling till detta målområde är <i>TEKLA 2030: transportinfrastrukturens effekter på kulturmiljö och landskap.</i>	Länk till rapport om transportplanering: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-5344 Länk FoU-projekt: http://fou-anslag.raa.se/raa/default.asp?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDc5NUMwODAwMTA1NTAxMDgwNTEwNzA3NDA4MDAwNTA5MDYwRDA4MDVBQw==
- utveckla utbildningssystemet eller på annat sätt säkerställa kompetensförsörjning och öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet.	<i>Se fråga 1 under Attraktiva miljöer och tillgänglighet</i>		

2021-02-03

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

- bosättning i landsbygderna ska underlättas.			
- samhällsplanering/fysisk planering ska underlätta landsbygdernas utveckling.	<p>Som nationell kulturarvsmyndighet verkar Riksantikvarieämbetet för att kulturarvet ska vara en del av samhällsutvecklingen genom att skapa förutsättningar för att kulturarvet bevaras, används och utvecklas. Frågor som rör förändrad markanvändning och dess påverkan på kulturmiljön är därför en strategiskt viktig fråga för myndigheten.</p> <p>Myndighetens verksamhet möter på olika sätt det som anges i målområdet – behovet av att landsbygdernas värden och utvecklingsmöjligheter tydliggörs i kommunal översiktsplanering och aktuella riksintresseanspråk. Riksantikvarieämbetet förvaltar flera nationella databaser för kulturhistorisk information, såsom Fornreg, Forndok, Fornsök, Kringla och K-samsök och Bebyggelseregistret, som behövs för den fysiska planeringen. <i>Se även fråga 1 Attraktiva miljöer och tillgänglighet samt nedan under målområdet säkerställa likvärdiga möjligheter att utöva och uppleva kultur.</i></p>	<p>Ett av Riksantikvarieämbetets regeringsuppdrag med en direkt koppling till detta målområde är uppdraget att se över kriterierna för och anspråken på områden av riksintresse. Uppdraget delredovisades i november 2020 och ska slutredovisas 15 september 2021 (Fi2020/00252/SPN)</p> <p>Riksantikvarieämbetet deltar i Naturvårdsverkets och Energimyndighetens arbete med att ta fram en nationell strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad. Syftet med strategin är möta kraven på ökad andel förnybar energi.</p>	<p>Länk till delredovisningen av uppdraget om riksintressen: https://www.raa.se/2020/11/riksantikvarieambetet-foreslar-fortydligade-kriterier-for-riksintressen/</p> <p>Länk till strategin för hållbar vindkraftsutbyggnad: https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Energi/nationell-vindkraftsstrategi/</p>
- säkerställa en god tillgång till kommersiell service, likvärdig tillgång till vård, skola och omsorg oberoende av bostadsort.			
- säkerställa likvärdiga möjligheter att utöva och uppleva kultur oberoende av bostadsort.	<p>Riksantikvarieämbetet arbetar aktivt för att digitaliseringens möjligheter nyttjas för att göra information tillgänglig om en mångfald av kulturmiljöer och kulturföremål, oberoende av var man bor.</p>	<p>Exempel på nationella databaser som Riksantikvarieämbetet förvaltar för att göra information om kulturmiljöer tillgänglig är Fornsök, Kringla, K-samsök och Bebyggelseregistret. Riksantikvarieämbetets rapporter och publikationer återfinns i Diva. Riksantikvarieämbetet driver även utvecklingen mot öppna data inom kulturarvsområdet i linje med Digisams principer för att alla fritt ska kunna hitta och använda</p>	<p>Länk till Fornsök: https://app.raa.se/open/fornsoek/ Länk till Kringla: http://www.kringla.nu/kringla/ Länk till K-samsök: https://www.raa.se/hitta-information/k-samsok/att-anvanda-k-samsok/ Länk till Bebyggelseregistret: http://www.bebyggelseregistret.raa.se/bbr2/sok/search.raa</p>

		<p>institutioners kulturarvsinformation. <i>Se mer om Digisam i svaret på fråga 1 under Attraktiva miljöer och tillgänglighet.</i></p> <p>Riksantikvarieämbetet har i uppdrag att i samverkan med de regionala museerna och andra relevanta aktörer göra en genomlysning av förutsättningarna för de regionala museernas verksamhet. Uppdraget redovisades 31 januari 2021.</p> <p>Regeringen har gett Riksantikvarieämbetet i uppdrag att kartlägga kulturarsarbetets betydelse för skolväsendet samt att främja samverkan mellan skolväsendet och kulturarvsinstitutionerna i alla delar av landet (Ku2017/02184/KL). Uppdraget, som redovisades 2020, genomfördes i samverkan med Riksarkivet, Statens kulturråd och Statens skolverk.</p> <p>En studie har genomförts i syfte att inspirera museerna till nya arbetssätt och att bidra till en diskussion om hur museerna kan öka och vidga sin publik. Studien har publicerats i rapporten <i>Att vidga sin publik</i>.</p> <p>Flera FoU-projekt har initierats med koppling till detta målområde. Några exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolbarn relaterar till historiska platser - hur kulturmiljöer används i skolans undervisning. Studien genomfördes av Linköpings universitet. - Det gemensamma rummet - materiellt kulturarv som resurs för att underbygga ett interkulturellt lärande. Projektet genomfördes av Karlstad universitet. - Kulturmiljörelaterad sfi - ett projekt genomfört av Blekinge museum i samarbete med Södertörns Högskola. 	<p>Länk till Diva: http://raa.diva-portal.org/smash/search.jsf?dswid=2508</p> <p>Länk till rapporten <i>Genomlysning av förutsättningarna för de regionala museernas verksamhet</i>: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-6165</p> <p>Länk till rapporten <i>Skolan och kulturarvet: regeringsuppdrag att kartlägga och främja samverkan mellan skolväsendet och kulturarvsinstitutionerna</i>: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-6124</p> <p>Länk till rapporten <i>Att vidga sin publik</i>: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-3394</p> <p>Länkar till FoU-projekten kulturmiljöer i undervisning: http://fou-anslag.raa.se/raa/default.asp?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDc5NUMwODAwMTA1NTAxMDgwNTEwNzA3NDA4MDAwMzA5MDUwNDA3MDU5Rg==</p> <p>Det gemensamma rummet: http://fou-anslag.raa.se/raa/default.asp?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDc5NUMwODAwMTA1NTAxMDgwNTEwNzA3NDA4MDAwMDAxMDEwNzA4MDVBNA==</p> <p>Kulturmiljörelaterad sfi: http://fou-anslag.raa.se/raa/default.asp?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDc5NUMwODAwMTA1NTAxMDgwNTEwNzA3NDA4MDkwNzAxMDcwNjA1ODA=</p>
<p>- säkerställa statens fysiska närvaro i landsbygderna med arbetsplatser och</p>			

myndighetsservice.			
- stärka det civila samhällets engagemang i landsbygdernas utveckling.	Riksantikvarieämbetet leder arbetet för ett offensivt och angeläget kulturmiljöarbete. Det som anges i målområdet kopplar därigenom på flera sätt till myndighetens arbete med att skapa förutsättningar för att kulturarvet bevaras, används och utvecklas samt att kulturarvet blir angeläget och tillgängligt. I detta har såväl enskilda som civila samhället en viktig roll.	Riksantikvarieämbetet har enligt uppdrag tagit fram en vision om hur kulturmiljöarbetet i Sverige ska utvecklas och vilka resultat som ska uppnås till 2030. Uppdraget genomfördes i nära samverkan med länsstyrelserna och i bred dialog med övriga berörda aktörer. Visionen är att alla, oavsett bakgrund, upplever att de kan göra anspråk på det kulturarv som format Sverige. Riksantikvarieämbetets fördelning av bidrag till kulturmiljövård och bidrag till arbetslivsmuseer, hembygdsmuseer och övrigt ideellt kulturarvsarbete bidrar till möjligheterna att lyfta fram och tillgängliggöra kulturmiljöer, tillgängliggöra kunskap, öka delaktigheten och på så sätt skapa engagemang. Riksantikvarieämbetet genomför en studie om arbetslivsmuseernas villkor och engagemang. Studien syftar till att erhålla kunskap om deras villkor och engagemang samt underlag för lärande inom och mellan arbetslivsmuseerna. Utöver att ta fram jämförbara siffror kopplat till exempelvis besöksantal, öppettider och bemanning, studeras även hur arbetslivsmuseerna arbetar med frågor kopplade till social hållbarhet.	Länk till rapporten <i>Vision för kulturmiljöarbetet 2030: Redovisning av regeringsuppdrag om ett offensivt och angeläget kulturmiljöarbete</i> : http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-3700 Bidragen och deras användning beskrivs bland annat i Riksantikvarieämbetets årsredovisning 2019: http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:raa:diva-6035 Studien beskrivs på Riksantikvarieämbetets hemsida: https://www.raa.se/museer/arbetslivsmuseernas-villkor-och-engagemang/

3. Hur bidrar myndigheten, i och genom sina olika verksamhetsområden, till utveckling i alla delar av landet?

Riksantikvarieämbetets verksamhet bedrivs i bred samverkan inom och utom det egna politikområdet. Samverkan innefattar bland annat andra nationella myndigheter, länsstyrelser, museer och regioner samt medverkan i EU-samarbeten, Europarådet och Östersjösamarbetet. Gemensamma målbilder och tvärsektorieella samarbeten skapar förutsättningar för att bevara, använda och utveckla kulturarvet i hela landet, som en del av en hållbar samhällsutveckling.

Kulturarv befinner sig i skärningspunkten mellan olika politikområden och investeringar i kulturarvet gör det möjligt att uppnå synergieffekter mellan olika mål och olika finansieringskällor. Utgångspunkten är att kulturarvsperspektiv integreras inom relevanta samhällsområden, bland annat vid planeringen av bebyggelse och infrastruktur, i det regionala utvecklingsarbetet, i landskaps- och stadsutveckling, vid förvaltning och riskhantering av kulturarv samt vid främjande av kulturella och kreativa näringar.

Den platsbundna infrastruktur som finns i form av kulturmiljöer, fornlämningar, byggnadsminnen, hembygdsgårdar och museer, tillsammans med de verksamheter som bedrivs inom kulturarvssektorn, utgör en väsentlig bas för attraktivitet och hållbar tillväxt i hela landet. För att kulturarvet ska bevaras behöver det användas och utvecklas på ett hållbart sätt. Olika utvecklingsinsatser kan hamna i konflikt med målen för det statliga kulturmiljöarbetet, men kan undvikas om de genomförs i syfte att även stärka platsens kulturmiljövärden. Det gäller exempelvis vid åtgärder som genomförs i syfte att främja energieffektivisering och hållbara innovationer inom energiområdet, vilket kan medföra en negativ påverkan på kulturmiljöer.

Riksantikvarieämbetet tar bland annat fram stöd, vägledning och olika kunskapsunderlag. I flera studier som myndigheten genomför ingår även att visa på variationer utifrån geografiska perspektiv. I de fall där kunskapsunderlagen bygger på fallstudier, granskning av akter, intervjuer med mera föregås urvalet därför av diskussioner kring olika perspektiv såsom kommunstorlek, landsbygds- och stadsmiljöer, förändringstryck eller andra förutsättningar som finns i landet.

Riksantikvarieämbetet samordnar och stödjer arbetet med digitalisering, digitalt bevarande och digital förmedling inom kulturarvsområdet, bland annat för att öka tillgängligheten i hela landet. Vidare främjar Riksantikvarieämbetet utveckling och samarbete på museiområdet, genom att exempelvis erbjuda teknik- och metodstöd för utveckling av utställningsmediet. Verksamheterna stödjer kulturarvsarbetet i olika delar av landet och kan vara avgörande för aktörers möjligheter att genomföra egna insatser.

Effekterna av insatser och vilken samverkan som sker kan se olika ut i olika delar av landet. Regionala förutsättningar kan skilja sig åt och därför påverka genomförandet. Samtidigt kan Riksantikvarieämbetet, genom sin myndighetsutövning och vid planering och genomförande, lyssna in behov av enskilda eller platsspecifika insatser exempelvis vid stödåtgärder eller förvaltning av kulturmiljöer.

4. Har myndighetens medverkan i regionala tillväxtarbetet och arbetet att utveckla Sveriges landsbygder bidragit till att nå målen inom det egna politikområdet?

Riksantikvarieämbetets verksamhet ska bidra till att kulturpolitikens övergripande mål² nås, varav målen för det statliga kulturmiljöarbetet är i särskilt fokus för myndighetens verksamhet.³

Kultur, och den kulturella infrastrukturen⁴, spelar en betydande roll för lokal och regional

² Kulturpolitikens övergripande mål; att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund, alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet samt att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att målen ska uppnås ska kulturpolitiken bland annat främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor och främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10: KrU5, rskr. 2009/10:145). <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/kultur/mal-for-kultur/>. Hämtad 2021-01-15.

³ Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja: 1) Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas, 2) Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön, 3) Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, samt 4) En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen (prop. 2012/13:96, Kulturmiljöns mångfald). <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/kultur/mal-for-kultur/>. Hämtad 2021-01-15.

⁴ Den kulturella infrastrukturen handlar om institutioner och verksamheter som konserthus, teatrar,

utveckling. Som framgår av svaren på fråga 1 och 2 är flera målområden inom tillväxt- och landsbygdspolitiken i linje med mål inom kulturpolitiken. Det finns alltså goda förutsättningar för att insatser inom respektive politikområde kan fungera ömsesidigt förstärkande.

Riksantikvarieämbetet lyfter i årsredovisningar fram flera exempel på synergier mellan kulturområdet och tillväxt- och landsbygdspolitiken. Det gäller exempelvis det arbete som Riksantikvarieämbetet bedriver kring världsarv, kulturmiljövårdens riksintressen, biologiskt kulturarv, vattenanknutna kulturmiljöer och bidragsgivning. Som framgår av fråga 20 pågår ett arbete vid Riksantikvarieämbetet som bland annat syftar till att öka kunskapen om skärningspunkten mellan regional utveckling och Riksantikvarieämbetets verksamhet och uppdrag. Riksantikvarieämbetet stödjer även forskning och utveckling inom området, exempelvis FoU-projektet *Kulturarv i regionala utvecklingsstrategier*.⁵

Anpassning av verksamheten

5. Har myndighetens verksamhet anpassats utifrån regionala och lokala förutsättningar?

Jämför även svaret på fråga 3.

En stor del av Riksantikvarieämbetets samverkan med andra myndigheter och aktörer sker inom myndighetsgemensamma nätverk, fasta grupper eller gemensamma uppdrag. Exempelvis deltar Riksantikvarieämbetet i Besöksnäringens myndighetsgrupp och i Analysgruppen för regional tillväxt och attraktionskraft. Riksantikvarieämbetets kontaktytor har till viss del ökat även till regionerna, kopplat till de berörda frågorna och processerna. Det har skett i takt med att nationella myndigheters uppdrag i det regionala tillväxtarbetet har formaliserats. Vidare deltar Riksantikvarieämbetet i det samverkansråd som inrättats vid Kulturrådet, inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Riksantikvarieämbetet samverkar nära med länsstyrelserna bland annat genom länsstyrelsernas Kulturmiljöforum. Denna samverkan kanaliserar en del av myndighetens verksamhet till den regionala nivån och bidrar till länsstyrelsernas regionala och lokala arbete.

Samarbetet med museerna skapar goda förutsättningar att arbeta utifrån regionala förutsättningar. Sedan Riksantikvarieämbetets ansvar inom museiområdet vidgades 2017, har ett praktiskt samarbete med museer och andra aktörer utvecklats. Det består av att samla, utveckla och sprida myndighetens kunskaper, metoder och tekniska lösningar med direkt tillämpning i kulturarvsarbetet. En kulturarvsinkubator är kopplad till verksamheten. Den ska stödja produktutveckling och företagande. Kulturarvsinkubatorn ska även stödja entreprenörer och företag i olika regioner att ta fram tjänster och produkter, som kan säljas till museer och andra kulturarvsorganisationer. Insatsen riktar sig till regionerna och finansieras med stöd av EU:s regionala utvecklingsfond. *Se även fråga 1 under Innovation och företagande.* Riksantikvarieämbetet har också en kontinuerlig dialog med dessa branschorganisationer för att fånga upp behov och diskutera aktuella frågor. Exempel på dessa är Riksförbundet Sveriges Museer, Länsmuseumernas samarbetsråd, Centralmuseumernas sam-

museer, bibliotek, enskilda arkiv, med flera. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/06/150-miljoner-till-kultur-i-hela-landet/>. Hämtad 2021-01-15.

⁵ Länk till projektet: <http://fou-anslag.raa.se/raa/default.asp?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDC5NUMwODAwMTA1NTAxMDgwNTEwNzA3NDA4MDAwNTA4MDYwNzAzMDVBMA==>. Hämtad 2021-01-15. Projektet som startade 2020 kommer att analysera kulturarvets roll i regionala utvecklingsstrategier och andra strategier.

betsråd, Arbetslivsmuseernas samarbetsråd och Sveriges Hembygdsförbund.

Som framgår av fråga 1 och 2 fördelar Riksantikvarieämbetet medel inom kulturarvsområdet med direkt bäring på regional tillväxt- och landsbygds politik. Det gäller bidrag till kulturmiljövård och kulturarvsarbete⁶ (även kallat kulturmiljövårdsanslaget), till arbetslivsmuseer⁷ och till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet⁸. Medel som går till ideell verksamhet, såsom hembygdsföreningar och museer är viktiga inte bara för att skapa attraktiva miljöer, utan även för att stötta verksamhet som stödjer social sammanhållning på landsbygden. Bidragen kan ha en betydande roll i att stärka arbetsmarknaden och därmed för hållbar tillväxt.⁹ Sambanden är störst i de fall besöksnäringar stärks genom åtgärder som ökar tillgängligheten för besökare. Ett attraktivt och tillgängligt besöksmål genererar fler arbetstillfällen och främjar även andra näringar runt kulturmiljön. Bidragen kan även attrahera ytterligare finansiering. *Se även fråga 1 under Kompetensförsörjning och Attraktiva miljöer och tillgänglighet samt fråga 2 under målområde att stärka det civila samhällets engagemang.*

Information, kunskapsunderlag och vägledningar som Riksantikvarieämbetet tar fram ska ge en rättssäker och enhetlig hantering i frågor som berör kulturvården. De gäller för alla delar av Sverige och landet som helhet. Kulturarvet förändras inte bara över tid, utan varierar med plats och sammanhang. De nationella målen för kulturmiljöarbetet (se not 17 i svar på fråga 4) lägger därför, parallellt med strävan efter enhetlighet i myndighetsutövningen, en självklar grund för tematiska eller nationella överblickar och plats specifika analyser. Dessa handlar både om skilda utvecklingsförutsättningar och om deras fysiska och immateriella uttryck.

6. Har de regionala utvecklingsstrategierna påverkat er verksamhet?

Riksantikvarieämbetet har, i linje med den interna strategin för medverkan i det regionala tillväxtarbetet, fokuserat på att stärka skrivningar om kulturmiljö i program, underlag och styrdokument. Myndigheten har därför besvarat remisser om regionala utvecklingsstrategier och smarta specialiseringsstrategier. Sedan kultursamverkansmodellen infördes 2011 yttrar sig Riksantikvarieämbetet om de regionala kulturplaner som når myndigheten. Kulturplanerna är ett av flera underlag för regionala utvecklingsstrategier. Bedömningen är att det är strategiskt viktigt för Riksantikvarieämbetet att besvara regionernas remisser för att påverka skrivningar om kulturarv och kulturmiljö.

Under 2017 undersökte Riksantikvarieämbetet samtliga regionala utvecklingsstrategier.¹⁰ Det framgick av studien att det finns en koppling mellan ökad andel finansierade kulturarvsprojekt via regional fonden och specifika skrivningar i utvecklingsstrategierna om kulturarv och kulturmiljö. Riksantikvarieämbetet kunde generellt se att kulturarvs- och kulturmiljöfrågor kan få större genomslag i regionernas planer och strategier. Slutsatsen har legat till grund för att Riksantikvarieämbetet fortsatt inriktningen enligt vad som beskrivs ovan.

⁶ Anslag 7:2 Bidrag till kulturmiljövård (även kallat kulturmiljövårdsanslaget), ap.1 Bidrag till kulturmiljövård och ap.2 Bidrag till kulturarvsarbete.

⁷ Anslag 7:4 Bidrag till arbetslivsmuseer.

⁸ Anslag 7:1 ap.1 Riksantikvarieämbetet. Anslagsposten får användas för Riksantikvarieämbetets förvaltningsutgifter. Av anslagsposten får 2021 högst 4 750 000 kronor användas för bidrag till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet.

⁹ Riksantikvarieämbetet, 2015, *Positiva effekter av medel till kulturmiljövård.*

¹⁰ Riksantikvarieämbetet, 2017, *Regionalfondens finansiering av kulturmiljöprojekt inom besöksnäringen.*

Samverkan

7. För myndigheten dialog med regionerna?

Riksantikvarieämbetet har tillsammans med regionalt utvecklingsansvariga genomfört konferenser och seminarier, samt stöttat och deltagit i regionala arrangemang med koppling till kulturmiljöarbete. Bland annat har kommunikativa insatser genomförts med anledning av Riksantikvarieämbetets rapport *Räkna med kulturarvet*.¹¹ De frågor som myndigheten diskuterat tillsammans med regionerna har handlat om näringsliv, hållbar regional utveckling, entreprenörskap, mångfald, tillgänglighet och digitalisering. Riksantikvarieämbetet har även deltagit i regionala kulturpolitiska seminarier och samverkan kring kulturmiljöstatistik.

Utöver svar på remisser har Riksantikvarieämbetet haft dialog med ett urval av regioner inom ramen för kultursamverkansmodellen för att stärka kulturmiljömålets genomslag i regional utveckling. Med regionerna Skåne, Västernorrland och Västra Götaland drevs med start 2011 en utvecklingssamverkan med fokus på frågor som rörde civilsamhälle, medborgare och landskap. Samverkan omfattade bland annat forskningsprojekt och insatser för att stödja och uppmärksamma kommunernas breda kulturmiljöarbete genom konferenser och dialog. Riksantikvarieämbetet har även deltagit i referensgrupper i regionala projekt. Bakgrunden till utvecklingssamverkan finns i kultursamverkansmodellen, men även i den regionala försöksverksamhet som bedrevs från 1990-talet. De överenskommelser som togs fram med regionerna reviderades 2015, men därefter har inga överenskommelser tagits fram.

Riksantikvarieämbetet behöver vidareutveckla strukturen och särskilda rutiner för att föra dialog med regionerna i deras roll som utvecklingsvariga. Det är bland annat mot denna bakgrund som myndighetens utvecklingsarbete enligt fråga 20 är angeläget.

8. Har myndigheten samverkat med regionerna eller med andra myndigheter när det gäller EU:s sammanhållningspolitik?

Riksantikvarieämbetet har sedan 2003 uppdrag att i samarbete med Statens kulturråd och Stiftelsen Svenska Filminstitutet redovisa antalet svenska projekt med kulturanknytning som beviljats stöd via EU:s strukturfondsprogram, inklusive de territoriella samarbetsprogrammen. I redovisningen framgår hur mycket medel som beviljats projekten och det totalt beviljade beloppet till alla projekt inom respektive program. Arbetet har genomförts under hela programperioden.

Riksantikvarieämbetet slutredovisade 2016 regeringsuppdraget ett offensivt och angeläget kulturmiljöarbete.¹² Uppdraget syftade till att i samarbete med länsstyrelserna ta fram en vision för kulturmiljöarbetet fram till 2030. Myndigheten deltog därför i nationella och regionala sammankomster med deltagare från civila samhället och offentliga organisationer. Arbetet bidrog till att flera regioner, med utgångspunkt från visionen, påbörjade ett arbete med att utveckla regionala strategier för kulturmiljöarbetet.

Ytterligare ett regeringsuppdrag, som visar på vilka frågor och sammanhang som styr och

¹¹ Riksantikvarieämbetet, 2017, *Räkna med kulturarvet: Kulturarvets bidrag till en hållbar samhällsutveckling*.

¹² Information om uppdraget och rapporter återfinns på Riksantikvarieämbetets hemsida: <https://www.raa.se/aktuellt/aktuella-fragor/regeringsuppdrag/vision-for-kulturmiljoarbetet/>. Hämtad 2021-01-15.

påverkar Riksantikvarieämbetets samverkan, är uppdraget till Jordbruksverket att tillsammans med bland annat Riksantikvarieämbetet arbeta för ett dynamiskt kulturarv kopplat till mat och livsmedelsframställning (traditionell och småskalig matkultur).¹³ Uppdraget pågick 2015–2019 och berörde kommuner, regioner, föreningar, företag och andra organisationer som kunde söka EU-medel för att skapa intresse och sprida kunskap om svenskt kulturarv kopplat till mat, dryck och måltider. Ett exempel på projekt som beviljades medel är *Matkulturarvet*, genomfört av Sotenäs kommun i samarbete med Riksantikvarieämbetet, som resulterat i en receptsamling kring den lokala matkulturen.¹⁴

I regionernas arbete med att ta fram förslag till program för Europeiska regionala utvecklingsfonden, programperioden 2021–2027, har Riksantikvarieämbetet ett särskilt uppdrag att bistå Tillväxtverket och regionerna. Riksantikvarieämbetet har därför, för att öka genomslaget för kulturarvs- och kulturmiljöperspektiven i programarbetet, lämnat synpunkter på det nationella programmet och samtliga regionala program genom den peer review Tillväxtverket arrangerade.

I anslutning till det regionala programarbetet 2020 sammanställde Riksantikvarieämbetet tillsammans med Kulturrådet, Svenska filminstitutet och Sametinget exempel på projekt med anknytning till kultur, kulturella och kreativa näringar och kulturarvsrelaterad besöksnäring, som har finansierats av regionalfonden. Underlaget skickades till samtliga regionala utvecklingsdirektörer, regionala kulturchefer och programansvariga. Syftet var att inspirera till och öppna upp en dialog om hur kultur- och kulturarvsaspekter kan lyftas in i programarbetet. Initiativet togs emot positivt från regionerna. Likaså har gensvaret varit positivt på Riksantikvarieämbetets förfrågan om regionernas intresse för ett kommande seminarium 2021 på temat kultur och kulturarvets ekonomiska påverkan baserat på rapporten *The Material Cultural Heritage as a Strategic Territorial Development Resource: Mapping Impacts Through a Set of Common European Socio-economic Indicators* (ESPON 2020).

Se även fråga 1 under Internationell samverkan. Där redovisas projektet Riksantikvarieämbetet medverkat i och som finansierats med hjälp av EU:s strukturfonder.

9. För myndigheterna dialog med andra regionala eller lokala aktörer (till exempel länsstyrelser, kommuner eller organisationer) i frågor med bäring på regional utveckling och landsbygders utveckling?

För redovisning av myndighetens dialog och samverkan hänvisas till fråga 5–8. Se även svaren på fråga 1–2.

10. Vilka är de tre viktigaste samarbetsaktörerna för myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet och arbetet för att utveckla Sveriges landsbygder?

- Nationella myndigheter är viktiga samarbetspartners i ett tvärsektorielt arbete för att genomföra nationella mål. Om myndigheternas övergripande insatser kan ske samordnat ökar möjligheter till att synergier tas tillvara och ger varaktiga effekter. De tio nationella myndigheterna, som tagit fram strategier för kulturmiljöarbetet inom sina respektive verksamheter¹⁵ är i särskilt fokus tillsammans nationella

¹³ Uppdraget slutredovisades i Jordbruksverkets årsredovisning 2019.

¹⁴ Länk till Matkulturarvet: <http://matkulturarvet.se/>. Hämtad 2021-01-15.

¹⁵ Enligt Ku2017/01563/KL fick Boverket, Fortifikationsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Natur-

kulturarvsmyndigheter med utpekad tillväxtansvar.

- Regionerna har som regionalt utvecklingsansvariga och kulturpolitiska aktörer ett brett uppdrag att underlätta samarbete och samsyn mellan regionala, lokala och nationella aktörer inom offentlig, privat och ideell sektor. Det handlar bland annat om hur sociala och kulturella värden kan bidra till livsmiljön lokalt samt om den potential som kultur i vid mening har som regional utvecklingsfaktor.
- Länsstyrelsen ska inom sitt ansvarsområde främja andra statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Länsstyrelserna är som statens företrädare på regional nivå även en viktig samverkanspart i den till kulturmiljöarbetet hörande myndighetsutövningen. Samverkan sker bland annat via länsstyrelsernas gemensamma nätverk Kulturmiljöforum.

Inspel till det fortsatta arbetet

11. Vilka planerade insatser har myndigheten för att stärka hållbar utveckling i alla delar av landet?

Se även svaren på fråga 3 och 5 som bland annat beskriver Riksantikvarieämbetets fortsatta satsningar på digitalisering, digitalt bevarande och digital förmedling samt Kulturarvslaboratoriet och projektet Kulturarvsinkubatorn.

Uppdraget som tio myndigheter fick 2017 av regeringen att utveckla vägledande strategier för sitt kulturmiljöarbete (Ku2017/01563/KL) slutredovisades 2020. Riksantikvarieämbetet har parallellt haft uppdraget att stödja och följa myndigheternas arbete med att ta fram och genomföra strategierna. Myndigheternas strategier är framöver en viktig grund för Riksantikvarieämbetets samverkan med dessa myndigheter och för planeringen av kommande insatser. Under 2020 har även gemensamma samverkansmål tagits fram tillsammans med flera av dessa myndigheter. Regional tillväxt och en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder är ett par av de politikområden som Riksantikvarieämbetet identifierat som mest aktuella att samverka inom.¹⁶ Vidare ska Riksantikvarieämbetet samverka med länsstyrelserna i deras uppdrag att genom regional samordning främja att myndigheternas kulturmiljöstrategier kan implementeras i det regionala arbetet.

Riksantikvarieämbetet har tillsammans med Tillväxtverket ett pågående metodutvecklingsarbete för hållbar besöksutveckling av världsarven i Sverige. Pilotprojektets utgångspunkt är Unescos metod för hållbar turism, *World Heritage Sustainable Tourism Toolkit*, som är framtagen för att ta tillvara världsarvens specifika förutsättningar och behov. Syftet är att etablera strukturer och strategier för ledning och styrning för att på så sätt kunna säkerställa hållbar destinations-, produkt- och affärsutveckling. Ett pilotprojekt genomförs i anslutning till världsarvet Falun och Kopparbergslagen i samarbete med Visit Dalarna och Falu kommun.¹⁷ Projektet avslutas 2021 och metoden kan sedan appliceras på andra

vårdsverket, Skogsstyrelsen, Statens fastighetsverk, Statens jordbruksverk, Sveriges geologiska undersökning, Tillväxtverket och Trafikverket uppdrag att utarbeta vägledande strategier.

¹⁶ De politikområden som bedömts vara mest aktuella för Riksantikvarieämbetet att samverka inom enligt myndighetens strategiska plan 2021–2024 är: Gestaltad livsmiljö – arkitektur, form och design, Strategi för Levande städer – politik för en hållbar stadsutveckling, miljöpolitiken, Nationella strategin för regional tillväxt, En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder och digitaliseringsstrategin för ett hållbart digitaliserat Sverige.

¹⁷ Projektet beskrivs på Visit Dalarnas hemsida:

<https://www.visitdalarna.se/corporate/artikel/worldheritagejourneys> . Hämtad 2021-01-15.

världsarv och besöksmål.

Under 2021 planeras ett antal insatser för att öka kunskaper och samverkan mellan Riksantikvarieämbetet, andra myndigheter och aktörer på regional nivå. Exempel på insatser är ett planerat seminarium på temat kultur och kulturarvets ekonomiska påverkan med aktörer på regional nivå som målgrupp. *Se även fråga 20.*

12. Vilka förutsättningar krävs för att er myndighet bättre ska kunna anpassa verksamheten utifrån regionala och lokala förutsättningar och stärka myndighetens medverkan mot målen om hållbar utveckling i alla delar av landet?

Som framgår av Tillväxtverkets redovisning 2018 framhålls å ena sidan från regional nivå att centrala myndigheter har bristande kunskap om regionala behov, förutsättningar och processer. Det framhålls även att det behövs en bredare förankring av myndigheternas deltagande i det regionala utvecklingsarbetet för att förhindra att samverkan blir personbunden.¹⁸ Å andra sidan bör regioner använda sitt starka mandat till att tydligt adressera behov, både i sina utvecklingsstrategier och i konkreta handlingsplaner. Riksantikvarieämbetets bedömning är att en nationell samordning, som även förtydligar uppdrag och medverkan, kan underlätta för såväl regioner som nationella myndigheter.

För att anpassa Riksantikvarieämbetets verksamhet utifrån regionala och lokala förutsättningar bedömer Riksantikvarieämbetet att det behövs kunskap om regionala behov och en tydlig målbild för Riksantikvarieämbetets arbete med regional utveckling och hur myndigheten bidrar. Länsstyrelsens roll att främja andra statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet är därvid viktig. *Se även fråga 10 och 20.*

13. På vilket sätt anser ni att Tillväxtverket kan stödja er myndighet i arbetet med insatser för hållbar utveckling i alla delar av landet?

För att tydliggöra kulturarvets roll för lokal och regional utveckling samt öka genomslaget behövs en bred samverkan och tematiska samarbeten. Riksantikvarieämbetets bedömning är att dialogen och samverkan med Tillväxtverket fungerar väl. Dialogen är kontinuerlig och relateras till de uppdrag som myndigheterna har gemensamt.

Riksantikvarieämbetet önskar utöka samarbetet med Tillväxtverket i syfte att öka kontakten och kunskapsutbytet med regionerna. Viktigt är att skapa starkare förutsättningar för att effektivt nå och arbeta med aktörer på regional nivå. Vidare ser Riksantikvarieämbetet gärna ett kunskapsutbyte och stöd från Tillväxtverket i det fortsatta arbetet med Riksantikvarieämbetets strategi för regional utveckling. *Se även fråga 20.*

14. Har ni andra medskick som ni vill föra fram gällande er medverkan mot målen om hållbar utveckling i alla delar av landet, t.ex. lärdomar, idéer, reflektioner och rekommendationer som inte har fångats upp i tidigare svar?

¹⁸ Tillväxtverket, 2018, *Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.*

Samverkan över sektorsgränser underlättas genom att nationella myndigheter erhåller gemensamma uppdrag eller genom särskilda satsningar, som också innefattar tydliga mål för vad samverkan ska leverera och till vilken nytta.

Frågor till myndigheter med långsiktiga strategier för myndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet

15. Hur är strategin förankrad i myndigheten? Vilken status har strategin haft som styrdokument inom myndigheten?

Den interna strategin är antagen av Riksantikvarieämbetets ledning. De prioriteringar som anges i strategin har till viss del utgjort ett underlag vid planering av verksamheten, inklusive för myndighetens FoU-program för perioden 2017–2020.

16. Hur relevant anser ni att er strategi har varit? Har er strategi reviderats sedan den togs fram?

Riksantikvarieämbetets strategi¹⁹ beslutades i mars 2015, utifrån då rådande förutsättningar bland annat när det gäller landsbygdsprogrammet. Strategin togs fram strax innan den nu aktuella nationella strategin och samspelar följaktligen inte fullt ut med denna. Strategin har varit ett stöd för myndighetens prioritering och genomförande, särskilt när det gäller den första delen av strategiperioden. På grund av ändringarna i landsbygdsprogrammet under nuvarande programperiod, kopplat till natur- och kulturmiljöer, har vissa insatser prioriterats bort eller justerats. På så sätt har strategin ändå bidragit till att viktig kunskap tagits fram, trots ändrade förutsättningar.

Strategin har inte reviderats, vilket rapporterades även 2018. Riksantikvarieämbetet har dock noterat ett behov av att revidera strategin. Bland annat bör den på ett tydligare sätt harmoniera med den nationella strategin, förordningen för regional tillväxt och landsbygdspolitikens målområden. Dessutom har Tillväxtverket tagit fram en förändringsteori²⁰ för myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Riksantikvarieämbetet önskar förtydliga hur synergier kan uppnås mellan de ovan nämnda politikområdena och de kulturpolitiska målen, vilken betydelse eller påverkan en regional utveckling i hela landet kan ha på myndighetens verksamhet samt hur regionernas utmaningar och önskemål kan mötas.

17. Har strategin bidragit till att myndigheten utvecklat sin samverkan eller dialog med regionerna eller stärkt sin medverkan i det regionala tillväxtarbetet?

Riksantikvarieämbetets kontaktytor med regionerna har breddats, kopplat till de i strategin prioriterade insatserna och aktörerna. Det har handlat om att bygga upp och dela kunskap, utbyta erfarenheter, utveckla verktyg, informera och utbilda samt att undanröja hinder. Fler av insatserna förutsätter samverkan och dialog i olika skeden av arbetet, inklusive att förmedla slutsatser och resultat.

¹⁹ Riksantikvarieämbetet, 2015, *Stärka kulturmiljöarbetet i den regionala utvecklingen. Strategi för Riksantikvarieämbetets medverkan i det regionala tillväxtarbetet och EU:s sammanhållningspolitik 2014-2020.*

²⁰ Tillväxtverket, 2020, *Statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.* Dnr Å 2019-1283:01, s. 17 f.

18. Vilka konkreta insatser kopplat till er långsiktiga strategi för det regionala tillväxtarbetet för perioden 2015–2020 har myndigheten genomfört? Har genomförandet följt strategin eller har några planerade insatser ej genomförts?

Riksantikvarieämbetets interna strategi för medverkan i det regionala tillväxtarbetet fokuserar på två övergripande mål: att öka antalet kulturmiljöprojekt samt att öka andelen struktur- och investeringsfondsmedel som tillfaller kulturmiljöarbete.

Strategin redovisar myndighetens prioriteringar riktade till två centrala målgrupper: aktörer som förvaltar system och medel för regional tillväxt respektive aktörer som genomför kulturmiljöarbetet. Insatserna handlar sammanfattningsvis om att bygga upp och dela kunskap, utbyta erfarenheter, utveckla verktyg, informera och utbilda samt om att undanröja hinder.

Informationsinsatser och nätverk

Riksantikvarieämbetet har löpande genomfört utbildningar, konferenser, seminarier och andra informationsinsatser för att höja målgruppens kännedom om kulturmiljöarbetets betydelse för regional utveckling och för landsbygdsfrågorna. Här redovisas ett par exempel:

- Konferensen *En doldis i kultursamverkan – kulturmiljö i regional kulturpolitik*, genomfördes 2015 med deltagare från regioner, länsstyrelser och läns museer inom ramen för regional utvecklingssamverkan.²¹ Syftet var att genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte inspirera den regionala politiken till nya tag i kulturmiljöarbetet.
- Under 2018–2020 medverkade Riksantikvarieämbetet i ett projekt finansierat av ESPON. Projektet resulterade i en beräkningsmodell för kulturarvets ekonomiska påverkan. *Se även fråga 1 under prioriteringen Internationell samverkan.*
- Ett pågående arbete är framtagandet av en inspirationsskrift som lyfter fram kulturarvsprojekt som finansierats med EU-medel. Syftet med skriften är att inspirera fler till att starta kulturarvsprojekt under kommande programperiod för EU:s struktur- och investeringsfonder 2021–2027.
- Riksantikvarieämbetet genomför även löpande kommunikationsinsatser i anslutning till att rapporter publiceras.

Rapporter och utvärderingar

Riksantikvarieämbetet har tagit fram rapporter och utvärderingar i enlighet med strategin och regeringsuppdrag, för att lyfta fram kulturmiljöarbetets effekter för den regionala tillväxtpolitiken, landsbygdsfrågorna och havs- och fiskeripolitiken:

- *Räkna med kulturarvet* beskriver kulturarvets ekonomiska värde, miljömässiga bidrag och sociala betydelse för en hållbar samhällsutveckling.²² Den har spridits brett till kommuner, regioner och länsstyrelser, statliga myndigheter samt till ideella

²¹ Länk till information om konferensen: <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/vara-andra-seminarier-och-konferenser/tidigare-konferenser-och-event/inspiration-for-kulturpolitiker/>. Hämtad 2021-01-15.

²² Riksantikvarieämbetet, 2017, *Räkna med kulturarvet: Kulturarvets bidrag till en hållbar samhällsutveckling*.

organisationer och andra aktörer som arbetar med kulturmiljö, naturmiljö, turism och tillväxt. Rapporten presenterades även 2017 på konferensen *Kulturarv i glesbygd*, som ett led i kunskapsutbyte och dialog mellan aktörer regionalt och lokalt.

- *Regionalfondens finansiering av kulturmiljöprojekt inom besöksnäringen*²³ är en utvärdering av fondens resultat och effekter på kulturmiljöarbetet. Studien visar att det finns ett starkt samband mellan medelstilldelning och den vikt kulturmiljö tillskrivs i det regionala tillväxtarbetet. Utvärderingen tyder på att kulturmiljö ännu inte har fått ett stort genomslag inom det regionala tillväxtarbetet. Rapporten har spridits till samtliga regionalt utvecklingsansvariga och har även presenterats under Tillväxtverkets och Kulturrådets nationella dialogmöte *Kulturen och de kreativa näringarnas roll i regional utveckling*.
- *Behövs ersättningar till jordbrukare för skötsel av kulturmiljöer?*²⁴ studerade effekterna av att miljöstödet för natur- och kulturmiljöer togs bort för programperioden 2014–2020. En slutsats är att det behövs en ny form av ersättning för skötsel av kulturmiljöerna i odlingslandskapet, för att uppnå högre måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.
- *Större miljönytta – lägre kostnad* utredde hur miljöersättningar skulle kunna utformas inför programperioden 2021–2027.²⁵ Både denna och föregående studie har presenterats under Jordbruksverkets konferenser om landsbruksprogrammet och har även kommunicerats genom debattartiklar i nationella dagstidningar.
- *Positiva effekter av medel till kulturmiljövård* visar hur stöd till kulturmiljövård kan bidra till hållbar tillväxt och stärka arbetsmarknaden.²⁶ Störst effekt ger åtgärder som ökar tillgängligheten. Bidraget till kulturmiljövård kan ge legitimitet åt projekt som tilldelas finansiering, vilket kan attrahera ytterligare finansiering från kommuner, regioner och EU-program. Resultaten i utvärderingen har även kommunicerats via en debattartikel i Dagens Samhälle.

Forskning och utvecklingsinsatser

Riksantikvarieämbetet har gett anslag till forsknings- och utvecklingsprojekt (FoU) som utrett sambanden mellan kulturmiljöfrågor och regional utveckling:

- *Betydelsen av kulturarv för utveckling i stad och landsbygd* är ett forskningsprojekt vid Internationella Handelshögskolan i Jönköping som har analyserat betydelsen av kulturarv som attraktivitetsfaktor och drivkraft för regional utveckling.²⁷
- *TEKLA 2030: transportinfrastrukturens effekter på kulturmiljö och landskap* – se fråga 2 under målområde utveckla en infrastruktur som säkerställer person- och godstransporter.

²³ Riksantikvarieämbetet, 2017, *Regionalfondens finansiering av kulturmiljöprojekt inom besöksnäringen*.

²⁴ Riksantikvarieämbetet, 2016, *Behövs ersättningar till jordbrukare för skötsel av kulturmiljöer? En utvärdering av miljöersättningen till natur- och kulturmiljöer i Sveriges landsbygdsprogram 2007–2013*.

²⁵ Riksantikvarieämbetet, 2017, *Större miljönytta – lägre kostnad. Så nås målen för kulturmiljöer i odlingslandskapet med kommande landsbygdsprogram*.

²⁶ Riksantikvarieämbetet, 2015, *Positiva effekter av medel till kulturmiljövård*.

²⁷ Länk till FoU-projektet: <http://fou-anslag.raa.se/raa/default.asp?goto=raa.A&eid=Nzk1QjA4MDQxMDc5NUMwODAwMTA3ODQyMDgwMzAwMDgwNTE1Nzg3NDA0MDYwMjAwMDUwQzA2MjE=>. Hämtad 2021-01-15.

- *Kulturarv i regionala utvecklingsstrategier* – se fråga 4.

Sverige deltar genom Riksantikvarieämbetet i det europeiska forsknings Samarbetet *JPI on Cultural Heritage and Global Change* som behandlar kulturarvsområdets framtidsfrågor. Inom utlysningen "Heritage Plus" har Riksantikvarieämbetet finansierat tre projekt med svensk medverkan under 2015–2017:

- *GASTROCERT* om lokal och regional gastronomi, mathantverkets och det kreativa entreprenörskapets möjliga roll och betydelse för turism och landsbygdsutveckling.²⁸
- *CHANGES* som syftade till att ta fram nya modeller och metoder på lokal nivå för att stödja bevarande, underhåll och inspektion av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse.²⁹
- *CHIMES (Cultural Heritage and Improvised Music in European Festivals)*, ett tvärdisciplinärt forskningsprojekt om relationen mellan marknad, konsumtion och jazz i kulturmiljöer.³⁰

Även följeforskningen inom ramen för gruvuppdraget (se fråga 1 under prioriteringen Kompetensförsörjning) har lyft fram sambanden mellan kulturmiljöfrågor och regional utveckling.

Stöd för att stärka skrivningar i styrdokument

Riksantikvarieämbetet har lämnat stöd till aktörer för att stärka skrivningar om kulturmiljö i regionala utvecklingsstrategier. Det har skett framför allt inom ramen för arbetet med kulturplaner i kultursamverkansmodellen samt kopplat till regeringsuppdraget *Ett offensivt och angeläget kulturmiljöarbete*³¹. Se även fråga 2 under målområde stärka det civila samhällets engagemang i landsbygdernas utveckling.

Information och erfarenhetsutbyte om EU-program

Riksantikvarieämbetet har prioriterat insatser som möjliggör informations- och erfarenhetsutbyte om finansiering inom EU:s program, ansökningsprocessen och hur projekt kan skapas. Myndigheten har även analyserat vissa hinder som behöver undanröjas för att fler ansökningar ska lämnas in och beviljas.

- Den redan ovan nämnda utvärderingen *Regionalfondens finansiering av kulturprojekt inom besöksnäringen* pekar ut hinder för kulturmiljöaktörer att få finansiering från regionalfonden. I den ovan nämnda *Positiva effekter av medel till kulturmiljövård* identifieras även möjligheter och hinder för att använda kulturmiljövårdsanslaget som medfinansiering av struktur- och investeringsfundsprojekt.
- Riksantikvarieämbetet hade uppdraget att samordna Europaåret för kulturarv 2018 i Sverige. Som en del av Riksantikvarieämbetets arbete spred myndigheten information om möjligheten att söka medel från EU-program, bland annat till ideella orga-

²⁸ Länk till projektet: [Riksantikvarieämbetet \(raa.se\)](https://www.raa.se). Hämtad 2021-01-20.

²⁹ Länk till projektet: [Riksantikvarieämbetet \(raa.se\)](https://www.raa.se). Hämtad 2021-01-20.

³⁰ Länk till projektet: [Riksantikvarieämbetet \(raa.se\)](https://www.raa.se). Hämtad 2021-01-20. Länk till genomfört seminarium om dessa projekt: <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/kalenderhandelser/tre-internationella-forskningsprojekt-berattar/>. Hämtad 2021-01-15.

³¹ Riksantikvarieämbetet, 2016, *Vision för kulturmiljöarbetet 2030: Redovisning av regeringsuppdrag om ett offensivt och angeläget kulturmiljöarbete*.

nisationer.

- Möten har även hållits tillsammans med civilsamhället, regionala myndigheter och museer i syfte att stimulera till deltagande och transnationella samarbeten.

Inför den nya programperioden 2021–2027 har Riksantikvarieämbetet, genom kontakter med fondförvaltande myndigheter samt genom att delta i framtagandet av nya program, intensifierat arbetet med hur kulturarvsaspekter kan integreras inom EU:s strukturfondsprogram.

Uppföljning av projekt som beviljats EU-finansiering

Riksantikvarieämbetet har i samarbete med Statens kulturråd och Stiftelsen Svenska Filminstitutet sedan 2015 årligen redovisat hur många svenska projekt med kulturanknytning som beviljas stöd inom EU:s strukturfondsprogram, inklusive de territoriella programmen.

I strategin prioriterade insatser som inte genomförts

Riksantikvarieämbetet har till övervägande del genomfört de insatser som lyfts i strategin. Ett fåtal är inte genomförda, bland annat för att de inte längre är aktuella eller är genomförda på annat sätt. Det gäller följande:

- *Utvärdera kulturmiljöarbetets effekter för havs- och fiskeripolitiken.* Däremot togs 2020 en kulturmiljööversikt fram och fiskets påverkan på det marina kulturarvet utreddes.³²
- *Rikta utbildningar till nyckelaktörer inom den nationella och regionala förvaltningen.*
- *Sprida information mellan EU-nivå och aktörnivå hur kulturmiljöarbetet bidrar till regional utveckling.*
- *Studera sociala fonden eller havs- och fiskerifonden.* Statens Kulturråd gjorde en studie 2016. Resultatet pekar på att relativt få kulturaktörer fått medel från socialfonden, eftersom deras projekt är förhållandevis små och därför antas ha svårt att uppfylla kraven för fonden.³³
- *Ge information och utbildningar till rådgivare och företagscoacher i syfte att höja ansökningar i landsbygdsprogrammet.* Det har inte varit en prioriterad insats eftersom det nya landsbygdsprogrammet saknar tidigare möjlighet till miljöersättningen för natur- och kulturmiljöer liksom investeringar till kulturmiljöer inom utvald miljö.

19. Har resultaten blivit de förväntade? Om inte, varför?

De kvantitativa målen som anges i strategin har inte nåtts fullt ut, utifrån vad som anges ovan i fråga 18. Det beror bland annat på ändrade förutsättningar för stöd till natur- och kulturmiljöer inom landsbygdsprogrammet. Som angavs i redovisningen 2018 har Riksantikvarieämbetet i genomförandet inriktat sig mot ett flertal olika aktörer. Insatserna är ofta av tvärspektoriell karaktär med avsikt att påverka under en längre tid. Det gör det

³² Riksantikvarieämbetet, 2020, *Kulturmiljön i miljömålssystemet – Kulturmiljööversikt delrapport I*. Riksantikvarieämbetet, 2020, *Fiskets påverkan på det marina kulturarvet: riskbedömning och slutsatser om hur skador på forn- och kulturlämningar i våra hav kan undvikas vid trål- och garnfiske*.

³³ Statens Kulturråd, 2016, *Klokboken – vidgade vyer för stärkt svenskt kulturliv genom EU:s fonder*, s. 15.

svårt att utifrån direkta insatser uppskatta de långsiktiga effekterna.

20. Har ni identifierat några särskilda framgångsfaktorer eller några utvecklingsbehov?

Riksantikvarieämbetet fokuserar i sin strategi på insatser inom områden med stark koppling till användning av EU:s struktur- och investeringsfondsmedel. En möjlig framgångsfaktor är således dels att arbeta riktat, tillsammans med specifika aktörsgrupper, dels att fokusera på avgränsade (delar av) processer. Sannolikt är en framgångsfaktor att definiera uppdraget brett för att kunna möta regionala förväntningar och behov. Vidare bedömer Riksantikvarieämbetet fortsatt att det behövs ett tydligt regionalt ägarskap och aktivt engagemang. För att stödja och inspirera har Riksantikvarieämbetet bidragit med evidensbaserade kunskapsunderlag och goda exempel.

Riksantikvarieämbetets erfarenhet är att samverka underlättas av gemensamma uppdrag eller särskilda satsningar, som också innefattar tydliga mål för vad samverkan ska leverera och till vilken nytta. Riksantikvarieämbetet har för egen del identifierat behovet av ett strategiskt förhållningssätt för myndighetens arbete med regionala utvecklingsfrågor. Under 2020 har Riksantikvarieämbetet därför inlett en kartläggning som ett underlag för hur arbetet framgent bör se ut kopplat till regional utveckling. Syftet är bland annat att öka kunskapen om skärningspunkten mellan regional utveckling och Riksantikvarieämbetets verksamhet och uppdrag. Därmed ges förutsättningar för Riksantikvarieämbetets medverkan i regionalt utvecklingsarbete som även kopplar till myndighetens övergripande verksamhetsmål. Arbetet baseras på Riksantikvarieämbetets tidigare erfarenheter samt av inhämtade synpunkter från samtliga regioner, representanter för länsstyrelserna, urval av övriga myndigheter samt andra aktörer som arbetar med regional utveckling.

Riksantikvarieämbetet är angelägen om att utveckla ett eget mer behovsinriktat arbetssätt som skapar förutsättningar att driva myndighetens olika uppdrag med ökad relevans för den regionala nivån. För detta behövs tydliga målbilder, ett utvecklat arbetssätt, ökad kunskap och verktyg som sammantaget kan möta de behov som identifieras i det pågående utvecklingsarbetet. Till exempel är ökad samordning med relevanta myndigheter en viktig väg framåt.

Tio nationella myndigheter har tagit fram strategier i syfte att utarbeta ett mer samlat och strategiskt förhållningssätt till hur deras verksamheter påverkar kulturmiljön och bidrar till de nationella kulturmiljömålen. Riksantikvarieämbetet har också slutredovisat regeringsuppdraget att följa och stödja detta strategiarbete. I slutredovisningen bedömer myndigheten bland annat att det behöver utredas vidare hur en tvärssektoriell samverkan i kulturmiljöfrågor med landets regioner ska utvecklas och utformas, både vid Riksantikvarieämbetet och inom andra myndigheter.³⁴

21. När uppdraget nu löpt ut, kommer strategin hållas levande?

Riksantikvarieämbetet bedömer att det behövs både långsiktiga strategier och mer kunskap, för att bedöma effekten av och prioritera myndighetens insatser med koppling till regional utveckling. Riksantikvarieämbetet har därför inlett ett arbete som lägger grunden för

³⁴ Riksantikvarieämbetet, 2020, *Uppdrag att stödja tio myndigheters utarbetande av vägledande strategier för kulturmiljöfrågor. Slutrapport*, s. 52 ff.

myndighetens långsiktiga arbete. *Se även fråga 20.*

22. Har ni andra medskick som ni vill göra angående uppdraget eller genomförandet av er strategi?

Genom kunskap och samhandling skapas möjligheter att synliggöra och genomföra insatser som kan bevara, använda och utveckla kulturarvet. Riksantikvarieämbetet vill därför framhålla värdet av samverkan kring insatser, som kan ge önskade effekter i relation till såväl kulturpolitiska som regionala utvecklingsmål, både nationellt och regionalt.

Sammanfattningsvis ser Riksantikvarieämbetet behov av en nationell samordning – som även förtydligar uppdrag och medverkan – för att öka synergierna mellan olika politikområden och som underlättar för såväl regioner som nationella myndigheter.